

Aarde

Albert Verwey

bron

Albert Verwey, *Aarde*. Scheltema & Holtema, Amsterdam 1896

Zie voor verantwoording: https://www.dbnl.org/tekst/verw008aard01_01/colofon.php

Let op: boeken en tijdschriftjaargangen die korter dan 140 jaar geleden verschenen zijn, kunnen auteursrechtelijk beschermd zijn. Welke vormen van gebruik zijn toegestaan voor dit werk of delen ervan, lees je in de [gebruiksvoorwaarden](#).

Twée portretten.

I.

P.V.

Hij had het hooge
 Voorhoofd heel bleek, geboogd, had recht geloken
 Donkere oogstreep, en jongensneusje, en proefmond die gedoken
 In hangsnor, kin in haar, schuin, dat te strooken
 De hand ging, latjes-hand, leedjes, gebroken
 Leek 't, nu gezet, zoo 't been, stijf, strak voor 'm uitgestoken,
 - Zat hij niet zoo?
 Bleek van d'emotie dat, vreemd dier, verstoken
 Voor mensche' altijd, die 'm jaagde' en in een hok
 Sloten, schand' voor altijd, nu z i j n gesproken
 Woord h i j zou hooren doen, hooren en hopen
 Liefde van menschen, die hun ooren open
 Zetten voor hém: las zóo, tonen gebroken,
 Orglend hervor, ál-door, uit dat gedoken
 Hoofd: álmaar bleef de ooglijn geloken,
 Beefde kind-hand.
 Tot groeid', tumultueus, 't schoon, bleek, 't gewroken
 Hoofd om, handklappe', absolutie volsproken -
 Lachten, schreiden, d'oogen, opengeloken? -

II.

A.D.

Slanke Messias, die met blonde kuif en
 Bleeke gelaat en moede extatische oogen,
 Liep op een markt en kathedralen-bogen
 Peinzend bemaalde in rose-en-blauwe-duiven-
 Kleurge vizioenen, of als kleur van druiven:
 Midden eeuwsch vroomheid-rijk, daar opgetogen
 't Jubelde en spitste naar waar, goud in hoogen,
 Madonna pralend de oogen deê neêrhuiven: -

Slanke Messias, die ten top van droomen
 Klom, en daar greep met niet-grijpende handen
 Die niet bleek ijl, maar lichaam, vleesch vol schromen:
 Schromende vrouw, koelend handen die branden,
 Brandend die koel gewijde vorme' aankomen:
 Madonna zijn, zijn vrouw door d'aardsche landen.

Kosmos.

Aan wie God zeggen.

't Leven, ai mij, al 't zijnde, dat is al het
 Verwordende: 't schijn-dood; al wat - dat 't meeste -
 Bloeit en 't niet weet; 't bewegelijke beest en
 Maatlijke mensch, die maakt naar maat en tal het
 Sprakige en stomme, of 't lippe- of hande-val, het
 Beeld dat op de aard staat blinken van zijn geest en
 Eeuwig graag zoo: - 't heel al, 't Heel, nooit volweeste,
 't Al, nimmer zijnd, daar 't wordt; - o vriend, wie zal het

Noemen met éénen naam, met éénen dooden
 Naam 't levens-vele? Wie z i j n leven leenen
 Aan term die nooit niet meer voor ónze nooden

Sein van genâ zal zijn? - o i k wou geen.
 Want niet heeft de aard een dooden naam van nooden,
 Maar 'n levend beeld: dat zal het menige eenen.

Aan wie zeggen werkelijkheid.

't Leven is in de Idee: daar staat dat heele
Stille bestaan dat uit-ons leeft zoo luide
En 't onberekenbare en onbeduide
Van wisselwerking is door deelen vele.

Toch heeft niet een van werkingen en deelen
Dáár niet zijn beeld en al die beelden sluit de
Geest in zijn kim, daar Rede een Kosmos uit de
Chaos van 't Zijn schiep, klaar, zonder verschelen.

Kom uit die werkelijke wereld, onge-
vredigend, meê naar 't stille en klaar-geschapen
Vredevol rijk, waar grasje en mensch en zon be-

Scheidene plaats heeft, en een wakend slapen
Droomen waar licht in schijnt doet schijnen 't onge-
angstigend land met de veilige kapen.

Blind-zijn.

Nu wou ik blind zijn en in 't lichtloos duister
Het licht zien dagen dat geen dagen kent,
En daarin staan gelijk een stad het juister
Gelede Zijn, en niet veranderend.
En dat monumentaler staan zal, luister-
Rijker in gloor, en 't volk dat gaat en huist er
Schooner van bouw en wenden wisselend,
Maatlijker dan 't op aarde moeizaam went.

Wat zal mijn blind oog blij zijn om het staren
Op gang en vorm eeuwig harmonieus -
En de belichting drinken die met klaren
Rythmischen zwaai de bruine en blonde haren
Zal glanzen over 't voorhoofd genereus -
o Ziende vrienden, laak mijn blinden-keus.

Hopen.

'k Zit in doodstilte: ik ben heel leeggelopen
 Van liefde en haat voor mensche' en alle dingen,
 En klacht noch kreet noch lach noch lokroep dringen
 Mijn stilte door daar 'k zit in eenzaam hopen:

Hopen naar geen, - (noch naar mijzelf, want open
 Sta 'k als een huis vol vensters, en wegdringen
 Mocht ik wel geen van grage stervelingen,
 Maar niets kómt nu noch kán tot hoop mij nopen): -

Hopen alleen naar wat niet ik, niet wereld,
 Maar mogelijk ik-èn-wereld zij, wiens komen
 Stil mij voorspeld is in een droom en schromen: -

Zoo zat Marië eens in heel heilig beven,
 Als de engel haar kwam zeggen dat zij 't leven
 Zou geven aan den Heiland van de wereld.

Menschlijk.

Ik was een kind. Ik liep als in besloten
Tuin van mijn wezen: alle paân omrandden
Bloemen, bosch donkerde, en nachtschijnen brandden
Achter de heuvle': ik vraagde er mijn genooten.
Een zei: hier is het mooi, niet menschlijk. 'k Sloot den
Tuin open, en liep hard, met mijn twee handen
Vol bloemen, tot een menschengroep: een man, den
Schoonste van allen, gaf 'k ze en ik genoot den
Klank van zijn mond, droom van zijn oog, - den spot van
Zijn blik toen 'k arm was. Toen, op 't land, in steden,
Zocht ik wat schoons, zocht mijn leeg lijf kapot van
Begeerte: en toen, niets meer begeerend, gleden
Mijn handen naast me, en 'k zei: 'de wereld maakt haar zot van
Wie wenscht.' Toen was ik rijk in eenzaamheden.

Reisverhaal.

Nu is mijn leven in me een reisverhaal,
Van die als kind ging uit een tuin en steeg
Een berg op en daar eensklaps uitzicht kreeg
Op zonn'ge wereld, die in snellen daal
Hij inliep, en zich mengde met de praal
Van blijgaand volk, en feestte, en gaandeweeg
IJdel en arm werd, tot hij koud en leeg
Zat in een vreemd land hoorend vreemde taal.
En toen een blond blauw-oogig meisje zag
Vóór hem staan spreken in zijn moederspraak -
Zij stond als koren in den blauwen dag: -
'Ik ben geen Vriend, geen Wereld, ik verzaak
Nooit wie mij neemt: ik ben een ziel, een lach,
Een zonnestraal die u de haren raak.'

Droom-uit-Zijn.

Mijn droom werd leven toen 'k een vriend mocht geven
Mijn hart vol verzen die tot nog niet dorden;
Nu is mijn leven weer ten droom geworden,
En man, ben ik in droomen kind gebleven.
Want wat ik deed en schreef, leefde en beleven
Deed - ik een kind - komt nu in schoonere orden
Den man verheugen, dat als lippe' ooit morden,
Oogen blij zouden zijn en blijdschap geven.

Droomleven leef 'k, en schooner dan tevoren,
Want toen was 't droom door boeken, nu door eigen
Ervaring, toen uit Schijn, nu Zijn geboren,
En Droom-uit-Zijn is 't schoonst wat mensch kan krijgen:
Want wat me' eerst leeft, dan droomt, gaat nooit verloren,
Zoo me' eens 't in woorden zeit: - en wie zou 't zwijgen?

Klachtloos.

Als ik mijzelf en Vriend en Vrouw in droomen
Zoo juist kan zien, en dan denk hoeveel jaren
Ik met pedant en onvruchtbaar gebaren
Zoo luid was dat geen droom mij na kon komen,
Schrei 'k om mijzelf; - maar dat het Leven zoo men
Doet doen laat, en geen mensch zichzelf maakt, maar een
Elk als een schip op zee door 't weêr moet varen
Naar 't gaat, - dat heeft mijn weemoed weggenomen.

En aan mijn droomen geef ik mij gedachtloos
Over als bloem aan zon, als schuit aan winden, -
Want tegen zon, wind, droom zijn menschen machtloos.
Zoo zal ik dan, daar 'k eenmaal doodstil in den
Jammer van 't Zijn stond, nu ook zwijge', en klachtloos
Door droomen gaan, nu zij me op 't lest beminden.

Droomhuis.

Mijn kúnnen droome' is in mij als een heilig
Legaat, dat nooit kan worden weggenomen:
Ik zou aan 't Zijnde al lang zijn omgekomen,
Als ik 't niet omgedroomd had tot een veilig
Verblijf voor mij; - als wie zijn jammer-zeilig
Wrak laat op rots, en bouwt uit rif, mastboomen,
Tuigage, een huis, blij 't diep en storm ontkomen,
't Wrakkig heelal zoo bouw 'k tot droom, dat 'k ijlig

Mij redde en elk brok ken voor 'n deel eruit, een
Heuglijke rest, fataal fragment, daar 'k garen
't Leed van mijn tijd, tijd van mijn leed, uit sluite en
Spiegle mijn Zelf dier weêr-teisterde jaren -
Lucht, aarde en zee, laat niet mijn arm hoofd buiten
Dit droomhuis komen, daar brutale baren.

Angstig.

Konde ik vergeten dat ge uit eermaals leven,
Gelooven dat ge uit mij alleen geboren,
Droom die mijn leven zijt, Het Leven voor een
Mensch die geen and'r ervoer, - dat u gegeven
Wet mijns schoons enkel, zoo dat u verbleven
Wijsheid en Kracht, Gerechtigheid en Toren,
Kinderlijkheid en Vreugd, om onverloren
Boven het leven staan als Schoonheid-Leven; -

Hoe zou 'k nu zwijgen om alleen te hopen
Dat gij kwaamt uit me en anders geene woorden,
Want voor dat Eenge moet al 't andre wijken;

Maar, 't leven wetend dat u voortbracht, strijken
Mijn zinnen angstig mijne erinn'ring door, de
Wereldsche erinn'ring die ik wenschte ontloopen.

Aarde.

Als 'k u zoo lief niet had, mijn aarde, zou ik
Zoo niet begeere' u in een droom te vieren,
Maar al uw steden en al uw revieren,
En bosch en berg graag in één beeld beschouw ik.
Als kind al zocht ik u, mijn aarde, en wou ik
U kennen heel, uw hemel met zijn vieren,
Uw oceanen daar uw winden gieren,
Uw blank-zeilende wolk, zwerk zwart en rouwig;
Uw landen daardoor zilvren stroomen zwieren,
Uw bergen daarop hooge pijnen razen,
Uw weiden waarop wilde kudden grazen,
Die Mexicaan aan lasso medeslieren; -
En 'k zag u heel, o aarde, en zal u hier en
Hierna vieren met kinderlijk verbazen.

Zomerweide.

De blanke koeien waden 't weigras door,
Uit hoogen hemel daar een wolkbank ligt
Straalt trillende op koe-ruggen zomerlicht,
't Gras ripplend krijgt een esmerauden gloor.
Warm vlakt de vaart daar 't groene riet langs spicht,
Golf deint en spoelt, trekt zijn geglinsterd spoor
Stoomboot in stroom en stuurt de schomm'ling door
Die 't riet doet ruische' en glinstren elke schicht.

En middagstilte is in mijn brein en warm
Voel ik mijn leên gezwoll'n en strek mij gaarn
Bij wat'r en wei die lijklijk luide zijn.
't Hoofd achterov'r ontwaar 'k een bleeke lijn
Tusschen mijn wimpers, 'k hef een loomen arm,
En hoor wijl 'k slaap de groote booten vaarn.

Samson.

PERSONEN:

SAMSON, *Vorst van Israël.*

GEVANGENBEWAARDER.

EEN JONGEN.

EEN MEISJE.

EEN KLEINERE JONGEN.

EEN KLEINER MEISJE.

EEN KLEIN JONGETJE.

DE KOMMANDANT VAN DE TEMPELGARDE.

PLAATS: Een voorstad van Gaza.

De tijd is de morgen en de dag is heet.

JONGEN, MEISJE, KLEINERE JONGEN, KLEINER MEISJE, KLEIN JONGETJE.

JONGEN.

Ik ben de voorstad ingelopen, daar ik
Mijn vader zeggen hoorde dat de Joden-
Koning, die blind in ginder meelhuis maalt,
Er uit zal komen, en te Gaza-zelf,
En in den tempel, voor de koningen,
Spelen een spel.

Gaza is groen, bebloemd,
Slingers en bogen over elke straat,
En vóóraan elke straat een eerepoort,
Daar de Vorst rijdt. Onze kornuitjes zijn

Daar in de volte, op 't drukke plein, of waar
 Vonklende lijfwacht voltigeert, en deint
 Al 't volk erachter als een zee: - w i j zijn
 Hier om te zien die dan de held van 't feest
 Moet worden, nu het niemand weet: doodstil
 Leit hier de straat en dáár staat kaal gebouw,
 Wit als het meel dat dien kroonloozen man,
 Moede, bestuift, daar hij niet ziende 't maalt.
 Naderen wij: achter de put gebukt
 Ziet ons geen mensch die straks de boodschap brengt,
 En wij hem zelf als hij komt uit die deur.

(De deur gaat open. SAMSON en de GEVANGENBEWAARDER).

GEVANGENBEWAARDER.

Zit daar. Dagon staat in zijn tempel. Gaza
 Is blij. De zon schijnt. Zij het feest voor u.
 Gaat ge op de vlucht, kijk dan goed uit. Ik ga.

SAMSON.

Ga. - Gaza's feest mijn feest. 't Is zoo. Eén zon
 Maakt één vreugd mij en hen; en mij bescheen
 Jaren geen zon. Wij hebben veel, wat veel
 Leed gemaakt en tumult doen zijn - hun doode
 Duizend en mijn doode oogen - nu beschijnt
 Eén zon ons, en één blijdschap hen en mij.

Dat is een ritslen. 't Lijkt wel fluistren. Kinder-
 Gefluister. Kinder? - zijn daar kindren? kom dan,
 Kom kindren, ben niet bang al rinkt mijn keten
 Een beetje. Kom, doe niet of 't niets was. Blinden
 Hooren zoo scherp. Wat moet ik geven dat je
 Komt? Het woord van een koning? Ja, welja,
 't Woord van een koning.

JONGEN.

Ik ben 't.

SAMSON.

Wie is ik?

MEISJE.

En ik.

KLEINERE JONGEN.

En ik.

KLEINER MEISJE.

En ik.

KLEIN JONGETJE.

En ik.

SAMSON.

Vijf ikjes; -

Vijf handjes in mijn eelt-hand. Vijf paar oogen
 Zullen wel beve' als kleine kaarsjes. Laat ik
 Maar voelen wie je bent. Een jongen, groote
 Dappere jongen.

JONGEN.

Vader kommandeert
De tempelgarde.

SAMSON.

En als je groot bent, jij.
Is dit je zusje?

JONGEN.

Neen, mijn meisje.

SAMSON.

Ik voel al:
Dat kleine vrouwtje zwelt in 't kleedje. En dat 's je
Kleinere broer?

JONGEN.

Neen, een buurjongetje.
Maar dat 's mijn zusje, en hier, heel klein, een prop,
Het broertje van mijn meisje.

SAMSON.

Mooi, nu zijn we
Vrienden, en 'k zal je een mooi verhaal doen: -
'k Ben een
Koning die meel maalt, en mijn konings-kroon
Leit in het meel.

Toen heel klein 'k waggelliep,
Met kameraadjes 't dorp af, achter schuren
Schuilevink spelen, vatte ik bij zijn hoornen
Den stootbok kwaad, en drukte 'm tot hij zat

Op de achterpooten op, als 'n oud vuil man,
 Dien 'k in zijn tranende oogen blies, en deed
 Mijn kameraadjes strooken zijnen goren,
 Wapprende' mans-baard. In 't gebladert van de
 Hellingen vonden wij gedoken groenen
 Giftigen adder, polsdik: in mijn vuistje
 Pakte ik den spitsen kop, en 't glibber-lijf
 Zwiepte ik op steen tot het als een slap touw
 Achter mij aan sleepte. Ik alleen - mijn vriendjes
 Hadden kroeskopjes of steil haar - had boven
 Op 't hoofd den wervel - (moeders toonen dien
 Den Oudsten, dat die 'm wijzen d'een aan d'aêr,
 En zeggen: koningswervel, koningskind, -
 Zoo dat zij 't hoort) den wervel en den wreed
 Haarsprong, daar norsch de lok uit stort en spreidt
 Op bei de schouders.

Ik, een jonge vent,
 Floot in het graan, zong langs de hellingen,
 Daar wijngaard groeit, loopend in zomerweer
 Naar Thimnat, dorp dat in olijven leit.
 Speelsch zwaaide ik met mijn armen, tot ik vóór mij
 Op 't bladerige bergpad jonge leeuw
 Staan zag die brulde: ik greep zijn bek en scheurde 'm
 Op tot den staart, liet daar de romp.

In Thimnat
 Zag ik een huis van planken; er omheen

In rechte rij donkere olijvenboomen;
 Van voren bloesemde een haag: daarover
 Gingen mijn oogen naar, op hooger vloer,
 Recht trapje langs, jong meisje met een vlecht
 En een ovalen hoofdje, slank van lijf,
 Dat stond in roodrankig-omwingerde
 Deurlijst. Zij knikte en bloosde en week
 In 't donker van de kamer. D'ingang zocht ik
 Naar 't erf daar ik den vader in de schaduw
 Van zijn olijven vond, en jongens-gauw
 Vroeg ik dat meisje 'm voor mijn vrouw.

Daarna

Liep ik weer fluitend de wijnbergen door
 Naar Thimnat, achter nu, dan vóór mijn beide
 Wandelende ouders: in de leeuwsromp vond ik
 Goudene raten: in bruin-goud fluweel
 Raasde in de zon rondom, bestoven zwerm.
 Gaande deed ik een greep, dat drommel, helsch
 Ontstoken, bromde en stak me. Ik lachte en liep
 Op tot mijn ouders en gaf elk een raat,
 Maar niet zei 'k van de romp en 't honinghuis.
 Dertig genooden vonden wij in Thimnat,
 Klaar tot de bruiloft; en ik zei hun: 'k geef u
 Een raadsel voor de feestweek; raadt ge 't, 'k geef u
 Elk een fijn linnen-, elk een over-kleed;
 Raadt geen 't, gij geeft ze aan mij. 't Heet: *Zoetigheid*

Kwam van den Sterke.

En toen zes dagen waren
 Voorbijgegaan en geen het raadde, dreigden
 Zij mijne bruid met brand van vaders huis,
 Wijnbergen en olijf, zoo zij 't niet zei.
 Toen vleide zij me en vraagde, en 'k zei: ik zei het
 Niet eens mijn ouders; maar zij zei: je *hebt* me, -
 Zei zij - niet lief; en schreide. En 'k zei 't.

Toen ik dan
 Den volgende' ochtend in de zaal kwam, hoorde ik
 Van alle kanten: honig in de leeuws-
 Romp, honig in de leeuws-romp. En ik, graaslijk
 Neigde ik, spottend plaagde ik: hadt gij niet met mijn
 Kalf geploegd, gij raadde ook mijn raadsel niet -
 Maar 'k ging naar 'n Askalonnerdorp en sloeg daar
 Dertig man die ik 't linne- en over-kleed
 Nam en ik gaf 't den dertig gasten. Maar mijn
 Vrouw zag 'k niet weer.

Maar in den oogsttijd nam 'k
 Twee bokjes en ik zocht haar. In de kamer
 Vond ik haar vader, en ik vragend waar
 Mijn vrouw was, schrok hij, zei: ik gaf haar - 'k meende
 Gij haatte haar: maar neem haar zusje, zij is
 Schooner dan zij.

Dien nacht groef ik bij meengen
 Wijnberg een kuil, die ik met takken, aard,

Gras en geblaart luchtigjes dekte: ik hoorde
 Veel vosse-voeten loopen, en geplomp
 Van lichamen: driehonderd vossen knoopte
 Ik staart aan staart en stak in elke knoop
 Brandende fakkel: langs de hellingen
 Holde de dolle zwerm door 't koren: hier
 En ginds vlamde de toorts bloedrood, daar 't zwaar
 Wijnloof vlam vatte en elke' olijf-stam kroop
 Goude slang rond: dat was verre en nabij
 Gloed- en walmzee daar 't krijsche' en krijte' in klonk,
 Al den nacht door: om elk land, om elk huis
 Stond donkre en radelóóze groep, en 't vuur
 Verstandbeeldde 't waanzinnige gebaar.

Den nacht daarna kwam 't volk te hoop voor 't huis
 Van mijn schoonvader: jij zijt schuld; beladden zag 'k
 Van ver hen 't huis, vuur hoopen, achter, voor,
 Op 't dak, en 't gillen van schoonvader, vrouw
 En zusje hoorde ik uit den rook en walm.
 In vlam en walm 't afschuwelijk gedans.

Ochtend was 't toen ik aanliep. In mij hilde 't:
 Samson de Jood - beef niet, knaap! - want niet meer
 Twistte ik mijn twisten: 't Vreemde volk was daar,
 Doodend wat joodsch was, want ik nam die vrouw

Aan tot de mijne en vrouw eens jodenmans
Waakte over haar, ik, door geboorte en keus
Richter van Isrel. Ik-alleen dien dag
Deed dorp aan dorp brande' op de joden-grens,
En dreef voor me uit huilende bende in 't vuur.

Daar de rots Etam staat klom ik, 't gestruik
Door dat er klauwt: zittende in zwaar gepeins,
Zag ik 't dien nacht langs heel den horizon
Rookten als uit altaren. Toen begreep 'k,
Dat niet Jehova, Heer van Joden, mij,
Koning, daar zond opdat ik trouwde en dreef
Mijn toorn, maar dús, dat 'k, Palestina door,
Zijn strijd streed, deed zijn dienst, altaren hem
Brandde van dorpen, offers van veel volks.

Toen de lucht bleekte en de walm laag werd, zag 'k
Tusschen de dorpen schittring van geweer
En blinkend harnas. 't Deinde in d' ochtend-damp,
Soms als een meer, soms als een graanveld. 't Was
De Filistijnsche landmacht. 'k Hoorde aldra
Dreuning van hoeve', of ook een boschje of plooi
Van grond den stoet verhulde. In 't dorp omlaag
Zag ik ze op straat, minstens drieduizend man,
Met piek, boog, schild: ruiter en voetknecht. Dra

Kwamen drie Oudsten, witgebaard, tot half
Waar 'k stond. 'k Kende hen wel. Zij waren raden
Van 't Joden-dorp dat noô de Filistijnsche
Heerschapp verdroeg. Zij zeiden: Duld dat we u
Gebonden leevre' aan 't Filistijnenheir,
Opdat om uwentwil dit dorp niet lijdt.
En ik, voelend Jehova in mij, zeide:
Bind me. En beneden aan den berg bond mij
Een wacht en voerde me in het leger. 't Juichen
Stopte niet. Samson! klonk 't. Samson de Jood!
En bangheid beefde in 't juichen van mijn naam.
Tot midde' in 't oorverdoovende tumult,
'n Ezelskinbakken voor mijn voet zag 'k. Zachtkens
Borst ik de koord die me arme' en borst bond, en
Jehova! dreunde 't boven uit het heidensch
Triomfgekrijsch. Jehova! Pijl en speeren,
Die 'k ving en wegwierp gleden langs me: ik hield den
Ezelskinbakken hoog, en steunde een storm
Van volk op mijn vuist enkel. Hoopen hieuw 'k
Van me en drong door. Jehovah! Duizend: dragers
Van boog, speer, schild, stortten. Toen zag 'k, heil! heil!
Dalen van alle hoogten 't dorps-volk, Joden-
Volk: Dagon dood! Jehovah! En de zeisens
Van 't landvolk maaide' als graan mannen en paard,
Heel 't Filistijnenheir; niet één, niet één
Zag zijn dorp weer, en joodsch was 't Joden-rijk.

Je weet wel, kind, dat ik als speelsch soldaat
Eens sliep in Gaza waar een vrouw een huis
Hield, en jouw volk had mij wel graag
Gegrepen in mijn slaap. En hoe ik toen
Middernachts opstond en nam de ijzeren
Poorten en posten met den sluitboom, droeg ze
Den berg op. Toen begon 't leed dat je weet.

't Ravijn in dalend, daar de bergbeek bruischt,
De Sorek, en in weerzijds groenre wei
Zijn schuimge water klaarder breidt, en schijnt
Rimplooze spiegel daar een beuk 't geblaart
Hangen laat neer op 't nat, en, laat of vroeg,
Soms wel een kudde rundvee graast, en drinkt,
En door haar drinken even 't spieglen stoort, -
Daar kwam ik dorstig en in holle hand
Schepte ik het water dat mij laafde, - toen
Opziend ik zag een vrouw staan die met blank
Waschgoed het water plaste, dat in zon
Droppen vonkten op haar - één blonk in de open
Borstkuil. Zij stond hoog op de beenen, 't hemd
Boven de knie geschort, en de armen bloot,
Daar zij 't goed wrong waar 't water afdroop; naast haar
Lei zij 't dan in een mand: het rond gelaat
Bloosde, ja bruinde in schauw van 't zwart gekruifd

Haar, daar weerbarstge rank van losborst - even
 Streek zij die met de hand naar achter - 'k zag den
 Mond rood gespleten en den open boog
 Van 't aadrig oog. Zij zag me. En sints dien tijd
 Was 't Samson en Dalila.

Zij had lief de
 Lusten van 't lichaam en den lust van 't goud;
 Een Filistijnsche. Filistijnen kwamen,
 Boden haar goud voor mij. 'k Heb haar gezeid
 Dat ik een kind zou zijn als zij mij 't haar schoer en den
 Koningswervel. Toen schoer zij 't. Filistijnen
 Kwamen en staken mij mijn oogen uit.
 Sindsdien maal 'k meel.

Ga zien, knaap, of van stad
 Geen volk te paard komt. 'k Hoor den hoof-klank.

JONGEN.

Niet dat 'k kan zien. Daar is een boschje.

SAMSON.

Al wel.

(Een oogenblik stilte).

Zijn ze al voorbij het boschje?

JONGEN.

Ja.

SAMSON.

Hoeveel?

JONGEN.

Zes, acht, tien.

SAMSON.

Wat voor zijn 't?

JONGEN.

'k Geloof...

SAMSON.

Wat dan?

JONGEN.

't Zijn van de tempelgarde: ik zie mijn vader:
Hij zal ons zien.

SAMSON.

Beef niet, die komt om mij, niet jou.

(De ruiters zijn genaderd).

DE KOMMANDANT VAN DE TEMPELGARDE.

Samson, de Vorst van Gaza zendt mij, vragend
Dat ge in het Huis komt op het Dagonseest,
En danst uw landsdans aan het vorstelijk
Banket en toont aan 't volk hoe sterk gij zijt.

SAMSON.

In 't huis van Dagon vraagt ge een dienaar van
Jehova dat die toont hoe sterk hij zij?

KOMMANDANT.

De Vorst vraagt.

SAMSON.

Wel, hij wil 't. Zoo laat ons gaan.
Maar wacht eerst: gij zijt vader van dien knaap?

KOMMANDANT.

Wat kwaamt ge tot dien Jood, knaap?

SAMSON.

Kommandant,
Breng mij tot Dagon.

JONGEN

(tot het Meisje).

Lief, ik *moet* hem zien:
Ik ben héél Samson.

(Als de anderen weg zijn, zit het meisje met de kinderen op den voorgrond naar de stad gewend, en zegt langzaam voor zich zelf:)

De Vorst troont in het huis; elliptisch loopen
De wanden, daar als vogelnestjes aan
Hangen balkons en galerij: daar prijkt
Menige kleurge man en gouden pop
Van dame uit, en twee-rijsch hun boven 't hoofd
't Vroolijke volk, en hoog, hoog tegen 't blauw,
Een klomp van koppen, de uiterste tin-lijn

Levende langs, en 't langt ál naar omlaag,
Daar de Vorst troont in purperen talaar,
De gouden kroon op, op een troon van goud,
Recht zittende in het ééne brandpunt: vóór
De tafel daar 't van wijn en kristallijn
Vonkt boven 't perzische tapijt, den vloer
Sombrig bepurprend: vol de vroolke rij
Koningen in hun kleurge mantels: achter
Hen staan de knapen: 't goudene geraad
Weegt in hun handen; kostbre kan uit stroomt
Flonkrend de wijn: de muurboog daar hangt vol
Vergulde schilden en naast elk geleund
De lange speer. De middengrond omlaag
Krielt van kleurige knechten, knapen, slaven,
Bepluimde garden bij den uitgang: 't druischen
Van 't volk om 't huis zwelt en vlaagt in, elk maal
Als de zware gordijn gebeurd wordt, die
De korridoren sluit. Flankeerend 't tweede
Ellipse-brandpunt staan twee zuilen, zwaarste
Van allen, daar wonder van werkstuk 't huis
Door werd, daar de bouwheer binten en muur
Zóó maakt' dat elk deel leunt op 't andre, alleen
Al 't andre als in een knoop steunt op die twee.
Daar schuift in tusschen hen en de wandboog
Over den Vorst, hoogere vloer: balkonloos welft
Daar 't dak, en vóór stijgende welving vult

Verste nis Dagon's beeld. Op dat zelfd ruim
 Dat wel 'n tooneel lijkt, staat deez' Samson thans
 Spelen zijn spel en staat de davring door
 Van 't handgeklap en 't keelgebrul; ach arme,
 Sta zijn Jehova 'm bij.

(Ze staat op, loopt den kant naar de stad op, keert terug, gaat weer zitten bij de kinderen, en zegt:)

Dit is een oud
 Verhaal dat de Gazanen de Verbondskist
 Van Isrel roofden - die de ark van Jehova
 Heet - en brachten in 't Huis van Dagon; doch
 Dat iedren morgen 't beeld van Dagon lag
 Gevallen van zijn voetstuk, tot een Joden-
 Vorst kwam die de ark weer wegvoerde, opdat Dagon
 In vreê zou staan.

(Onder het spreken van het volgende staat ze op en trekt de kinderen met zich mée naar stad:)

Dreunde de grond daar? Hoor:
 Kermen, gekrijt, geschrei van volk in nood
 Dringt op en drijft van Gaza. Kinders, kijk,
 Stofwolk stijgt op achter het boschje, i-breedt
 Ring na ring uit: dof stort klomp ná klomp, beeft
 't Valle' op de lucht, en weer 't geschrei - ó wee!
 Dagon en Gaza - kinders, kom: wij vragen

In Gaza. Kom, wij vragen 't hem, zijn vader,
Of Samson-zelf.

(De jongen komt buiten adem van stad geloopt, zegt:)

Hier ben ik. Blijf. In Gaza
Is nu geen plaats. Een van de tempelwacht
Verschool me in een gordijn-plooi, waar de garde
Staat aan den ingang: 'k had de vorsten links,
Vóór mij en boven 't volk, rechts op 't tooneel
Dagon en Samson.
Tokklend een harp zat hij,
Met twee blinde oogen en zijn mond zong zacht,
Langzaam, al luider, joodsch gezang, dat klonk
Somber eerst, triomfeerend toen, tot zwol
Profetisch dreigen daar 'k vernam den naam
Van zijn Jehovah. Suizlen als van storm
Die aankomt gleed door 't huis, kilde als een koude
Tocht tusschen open deuren de gemeente
Omhoog en 't hof omlaag. Hij stond en zond
Zijn voeten uit ten dans, ten krijgsdans: statig
Maten de schreden in een ijzren maat,
En strakke en ónverbidlijke figuur,
Den tooneel-bodem. O wat zwol dien man
Een houding, starde een stand, staarde een verdoemde
Toorn uit zijn trekken zwart, daar 't haar dat glom
Wies om zijn hals. Hij stond. 't Volk zweeg, begrepen

Door spraaklooze angst. Maar 't strijdbaar beeld opzwol
't Hart van de Vorsten, dat een luid bravo
Honderdvoud klonk tot Samson. Samson stond
Sprekende met een dienknaap, en die greep hem
De hand en leidde 'm daar tooneelvloer sloot
In de twee zuilen, - of hij leunen wou,
Moe van den dans. Toen, 't vorstlijk roepen won
Juist hoogren rang daar 't volk zat, zag ik eensklaps
Samson staan tusschen de twee zuilen; dreuning
Toog 't huis door: zijn twee armen hield geslagen
Hij rond hen en afknapte ze: op gebogen
Spieren nog eens torschte-i dak, galerij,
Volte van volk; en staand, Dagon 't gelaat
Wendend, brak schal van volk die eve' als eb
In zee afruischte in rill'rende angst: één schreeuw:
Jehovaas naam. Strak, in doodstilte, en vóór de
Dolle paniek vloog, droeg 't gevaart hij; toen: 't gegil, de
Razende vrees joelde op, los schokte-i beide
Armen en 'k zag heel 't waggelende gevaart
Storten op 't hof en hem en elk. Mijn vader
Viel voor me onder 't gebalk wjl 'k met één sprong
Uitweek naar achter. Dagon viel, nog voor de
Welving leek wagglen aangeraakt, naar 't scheen,
Door kracht Jehovaas, toen die naam 't gewelf

Raakte en deed echoën. Zoo was het eind
Van Samson en mijn vader.

MEISJE.

Hij heeft getoond hoe sterk hij was, of zijn
J'hovah was sterk in hem. Hij en je vader,
Een groot man en een goed man - beiden dood....

JONGEN.

Dat een groot man een goed man doodt, schande is het,
Schande zoo Dagon 't weet. -

Gekleurde dagen.

Jozef Israëls.

Toen in één nacht Jeruzalem verblaakte,
En de omziende, op den donkren horizon,
Kruishout zag opgericht, en somtijds kon,
Als de gloed laaide erlangs, Christus' gewraakte

Hoofd zien, en de oogen die zijn Stad niet laakten
Zachtkens geopend, vlood hij daar de zon
Broeide en de nevels leekten: - toen begon
Leken langs zijn gelaat leed, onbespraakte....

En daar een vrouw, dolende op donkre hei,
Of hulkje op neevle zee gleeed; of in pels,
Mottig vergaan, schurftige hurkte in steeg,
Of triestge in sombre steê te sterven lei,
Of treurge afkeek op duin zeewaatren leeg; -

Maalde hij elk, die glorie Israëls.

Aarde.

Zijn de aardelanden niet amphiteaters,
Met hunnen voorgrond van verlichte weiden,
Hun plans van boschjes die zich achterbreiden,
Hun heuvels kronkelend van zilvren waters; -

Hun dorpjes in het groen, waar vol gesnaters
De beek is en de kleine torens snijden; -
Hun blauwe vert - kerkdaken blauw-beleiden -
Kasteelge torens, en fabrieksrook-kraters? -

En, boven ze uit, de donkre koppen dreigend,
De donderwolken-stad, staaplend in 't blauwe,
En 't blauwe zelf, vol blinkinge en geschaters;

En over al de rangen, luid of zwijgend,
Van mensch en beest gestalten, trage en gauwe,
En de gevleugelden, vroolijke praters....

Kerk.

Zooals ik soms zat in een kerk, de hoge
Vensters behangen met een groene flarde,
Versleten, daar een zilvren dag door sarde;
En in het ruim, de preekstoel uitgebogen,

De predikant gebaarde, en langgetogen
Galm, onder 't klankbord uit, mijn oor verwarde; -
Zooals dàn boven 't koor een onversparde
Roset blonk, diamantig, daar mijn oogen

Zon slurpten, en mijn hart warm werd van 't speuren
Blauw van de lucht, en die die glazen deuren,
Vogel, probeerde aan snavel en paar vlerken, -

Dàn daald' hemel in mij - zoo zie 'k door 't donker
Van dingen rond me, en klank van volk, geflonker -
Droomroset in mijn ziel, rankste van kerken.

Woud.

I.

Zooals een kind, dat hier zijn huisje heeft,
 Daar 't hek voor 't tuintje, en ginds zijn kleine geit
 Die de bebloemde wei graast, rond wie spreidt
 't Groenende bosch dat daags van vogels leeft

En laat van schaduwen, heel zelden beeft
 Voor 't bosch, maar 't meent om zijn klein rijk geleid
 Ter groene en geheimzinn'ge grens, - tot blijd'
 Hij 't indanst op een keer en hem omgeeft

Groot rijk en donker met de onvindbre paên,
 't Bosch, en voortaan moet hij leeren verstaan,
 Etende boomvrucht, hoe die paden gaan: -

Zoo leek mij, spelende in mijn ziel, het wijd
 Leven een woud rondom mijn droom gespreid,
 Dat ik indanste - en o, die werkelijkheid.

II.

Want ik in groen en blauw bladschaduw liep,
En hoorde 't ritslen van 't versmacht gediert,
En 'k angstte en dorstte en hield het oor gekierd
Als 'k in preeelg of grottig donker sliep.

En telkens kwam ik op een kruispunt. 'k Riep
En d'echo galmde, als 'k niet werd overgierd
Door storm in boomtoppen. Een stengel slierd'
Langs me en een steen rolde onder me in het diep.

Zoo werd 'k een sterk woudlooper: ik bezocht
Alle boschpaden: er ontging mij geen.
't Woud dat ik vreesde is nu mijn huis: ik mocht
Veilger niet lopen in een stad van steen.

En naar mijn kindershuisj' heb ik hervonden
't Pad, schoon de doornen rood zien van mijn wonden.

Spaansche reis.

Opdracht

aan GERLOF VAN VLOTEN.

*Vriend die met vriendlijken geest en beschroomde
 Vriendschap mij meêtroonde in het moorsche land, -
 Mij die blijde moderniteit, en brand
 Van daagschheid daagde die ik daaglijks droomde,
 U die droom van 't vergane en moorsche doomde
 Of gij poëet waart, die ge in fijnen band
 Van zin en geest vingt, tot er ziel door stroomde,
 Stell'ger als mijne, naar poëten-trant
 Eeuwiglijk vaag: - o wat stoomt hier ons beiden
 't Leven in hart en oogen, onze beide
 Zielen vormen het maar naar eigen beeld; -
 En wat zullen in onze eigene landen
 Onze beelden wonderlijk gaan belanden,
 Blozende in 't grijze daar de zon door speelt.*

Malaga, 29 September '93.

Valencia.**I**

De bloemen van Valencia: onder tenten
Ranken ze voor de witte huizen-rijen,
Rankende oprankende alsof handen glijen,
Armen vlijen, de bloesems, vrijen, blijven,
Eén bloem'ge lijst rondom het donkre en jente en
Wiegende meisje op slanke heup; en zij
Lachen de zwarte in diamanten brand en
Kinderlijke oogen, en de maagdehanden,
Klein en volrond gebootst, hebben waranden
Van bloemen éene ontplukt voor mij, vreemdlanden.

II

En met een anjelier in 't knoopsgat, - geuren
Van weeldrer bloemen walmden in mijn haren,
Maar deze liefst me omdat nog liever waren
Handen in 't vaderland die deden beuren
Eéne mij daar toen 'k ging, - ben ik geschreden
Trappen op van de moorsche Longa: gleden
Palmen daar niet omhoog: steenen pilaren
Gekorven stam, en rankwaaierde blaren,
Vervlochten tot zij boven bogen waren;
En daalden arabesken uit die hoogte
Tot muren niet, figurend tot geboogde
Lijsten om ramen, die mij uitzicht gaven
Op Moorentuin daar frissche stralen laven
Donkere oranje en de breede agaven.

III

En vóór 't café daar marmeren tabletten
 Fonklen van glazen zilverige orgeaden,
 Die sierlijk leppen de Valenciaden,
 Zomersch getooid, - komt, met gitaar aan
 't Lint om den hals, in halfgesloten oogen
 Schemer van rijker eeuw en kostbrer jaren,
 Tokk'lend als toen, - en om hem heen vergaren
 Refreinende monden, vrool'ken die letten
 Op elk slot, het verliefd-sentimenteele -
 Hoor 't teer' refrein! - of 't klucht'ge - happende keelen
 Klak-klakken 't hem na: - dat straatkind, de romancen-
 Zanger, *mijn* vriend, want ik ook draag de dansen
 En maten van verloren vrool'ke tijden
 Door 't stof van de steden die lachen blijde.

IV

O die meloenen etend onder palmen,
Uit één vrucht eet, drinkt, wast uw hande' erin,
En dán verstaat gratie en kindren-zin,
En in 't gebaar het koninklijke talmen: -

Hoe ziet ge op mij die 't hart vol van de galmen
Van 't klankbord dat het Leven heet, midde' in
Uw blijheid en uw hoogheid stom, bemin
Met ooge' alleen, die stil staan als twee schalmen?

Weet dat ik in mijn land, waar kleinen haten,
Heel lang zat krom over mijn leed gebogen:
Eerst in uw zon groei ik weer recht en wil

Nu eerst mijn trotsche Zelf weer groeien laten: -
Dan, u door trots verwant, zal ik mijn oogen
Zachten, en will'gen-in uw heldre gril.

Alicante.

I

Aankomst.

Gezonde paarden liepen in 't geleisel -
 De wagen rolde zacht achter hen aan -
 De maan maakte al 't stoffige huizen-grijzel
 Wit en er spookte meenge sombre laan.
 En oleanders bloeiden stil, gebogen
 Tusschen het groen van veel-sprietige palmen,
 En lachen klonk waar 't fonkelde in den kalmen
 Maannacht van glas en zilver en blijde oogen
 Voor 't weidsch café; - en door zuilige alleën
 Van palmen die de stroeve kronen wuifden,
 Domp-deinde - en 't zwart want spon en zeilen luifden -
 Mastbosch en vloot, waarvan de lichten gleën
 En deun ter kalme Mediterranée.

Toen, van 't balkon, zag ik dien arm gestoken
 Der palmenstad, die dragend steenen bogen,
 De zee omvat die met haar leit gedoken
 Onder 't gebergt van rots en blauwen hoogen.

II

Café.

De koele doorgang voor 't café is blijde
Met glazen, waterkraffen, en in kleuren
De carafons, die zomermenschen bij den
Bovensten hals optillen en de geuren
Slurpen die met den scheut in 't water glijden.
De wind van zee doet lat-en-zon-gordijnen, -
Die, half ontrold, in ongelijke lijnen
Kaderen die zee zelf, dier blauw aanglijden
Boegen opdraagt en brokken mast en dansend
Want en gul licht op witte zeilen glanzend, -
Het indolente van haar deining krijgen.
En palmen vullen, - op geschubde zuilen
En dadelzwane gele trossen, tuilen
Van groen-zwaardig gevêert, zoo dat de verte,
Zonwit en blauw, vol wordt van haar ondadig
Wiegelen daar omhoog, - al 't verdre ruime;
En wuiven schaduw als met haar'ge pluimen
Op kar en muil aanrinklend overdadig.

III**Kustvaart.**

Om van een palmenkust in zee te varen,
En zien voor 't laatst één palm met slank gewiegel
Voor d'avondhemel staan, terwijl de spiegel
Van 't water 't rimplend koeltjen op doet klaren, -
Tot, als de kim rozen schemer verhulde,
Bollere wind 't zeil klappen deed en vulde,
En 'k zeilde onder de gouden konstellatie
Van uw geurigen nacht, - en dan, mijn Spanje,
Als de ochtend daagt te naadren in de statie
Van boeg en baan, stad die de zon verguldde,
Veel volks gewuif en aanzwelling van galmen, -
Wenschte ik, - als Ruyter, stoerst kind van mijn natie,
Toen, staande op hooge en beeldhouwde kampanje,
Hij kwam en zag uw steden, bergen, palmen.

Aguilas.

De rots in zee, daar 't slot op 't voorplein 't grauw
 Verweerd blazoen van Christenkoning draagt,
 Beklimt bruine en barvoet'ge knaap, en nauw
 Ziet hij 't me ontcijfren, of roept ongevraagd:

El Moro! - En daar venstrig puin steil schraagt
 Brokklige rots uit zee die flonkrend blauw
 Zwelt in de vert: el Moro! - Tot de laagst
 't Luik in 't terras toont en met recht en nauw

Metselgewelf, trap in de rots. Wij daar
 Staande aan het water, zag mijn knaap alweer
 El Moro, waar zijn roefschip landde, en schaar

Christenslaven ontscheepte? of zag hij 'm, heer
 Van 't omliggende land, gewend daarnaar,
 Ziende op zijn slaven tusschen 't maïs neer?

Malaga.

Moderne tijd, die op donkre ruïnen

Van kracht en trots richtte uw gestuukte steden,

Van glas en staal, broos, en waanwijs besneden

Naar 't strak geslacht dat licht met u te dienen: -

Van valsch gesteente fonklen uw vitrinen,

Huisraad als 't kost, is roof van 't rijk verleden,

En 't werk dat vaard'ge en kunst'ge handen deden,

Doen uw domme en machinale machines.

Maar rond u, dansende om oude fonteinen,

Stort door bedding die droogde 't zelfde water,

Van berg naar zee, van zee naar berg gekomen, -

En voor zijn stroom zie 'k uw barakken stroomen,

Klein volk, als 't groote eens, vluchtend met geschater -

't Leven is één, al heeft het andre schijnen.

Granada.

I

Vizioen.

Als 't Hart van Holland open bloeien zal
 In 't open hart der bloedende Granaat,
 Zal Vrede en Vreugde de bloedroode Daad
 Hoog overbloeien die, drie eeuwen, ál
 Holland doorschrijnde: duistere Alva zal
 Stom staan, niet kwaad; blinkende Parma staat
 Vorstlijk in reverentie; 't rond gelaat
 Goêlijkt van Mondragon; en 't nijgt van tal
 Blijde gezichten naar den Prins die zwijgt,
 Maurits die Daad, Freêrik d'Oranjevreê,
 En, Vorst van Trots, Burger van Deugd, *mijn* Vriend
 Barnevelt, die den Staat zoo statig dient,
 Dat d' eenge Koning die als Koning dêe,
 Navarre, 'em 't hooge voorhoofd tegennijgt.

II

Stierespel.

De lucht was grijs en trok in 't blauwe: ronde
 Volten opklommen van moltonnen grijzen,
 Parelend: jonge stier, verbaasd den blonden
 Plooi-nek gestrekt, in korten sprong neemt hij zijn
 Loop. - Bonk! 't opgelapt rosje, omkantlend, bij zijn
 Geel-leeren heer rolt om, toont roode wonden: -
 Bonk! botte lans weert hem. En vlindrend rijzen
 Pages als in 't ballet, trippen den grond en
 Tergen met doeken rood. - Trompetten: - tra! - de
 Dollere dans draait: reikende achter hoornen
 Punten ze omfranjed-kleurige kermispijlen -
 Hoera! - De espade: en stilstaand voor het toornen
 Diens moedeloozen, plant die zonder ijlen
 De vlijm en 't kruis, - en dreuning splijt Granade.

III**Alhambra.**

Loopen arkaden lichter langs een vijver?
Stroomt water klaarder over marmren zalen?
Zag m' ooit door frisscher groen laantjes met stijver
En kiescher sier in arabesken dwalen?
Hebben ooit handen met een preutscher ijver
En wissel kunst, wiskunst, weten vertalen
In stuc van lijnen, - en ooit vromer schrijver
Wijsheid van Koran met gedeegner halen, -
Zoodat 't Heelal der Dingen is begrepen
In spel van lijnen, en in spreken, samen
In kleurge wanden, paarlend bij het dagen,
De Eenheid van 't Al verheerlijkend, geslepen
Kant, filigraankunst, teerste en luchtste ramen-
Omljsting, 't Eeuwge dat geen hand kan vagen.

IV**Droomstad.**

De straten van Granada waar in 't donker
 Gitaren gonzen en van 't lang gefluister
 Van minnaars aan de traliën de duister
Nacht warm wordt, - gaan met graden naar 't geflonker
Van 't sterrebeeld. En op den top wat wonk er
 Roode lantaarn van het Alhambra? ruischte er
 Weening uit roode muren? of wel, huisde er
Moorenkoning nog eens en wat zoo klonk er,
Was 't het gespeel van alle zijn fonteinen -
 Droppengeklater in de zilvren zalen -
 Vrouwengepraat van die in kanten sjalen
 Gehulde en parelen? - De starren straalden
 Klaarder dan ooit, ook kalmer, toen ik daalde
Naar de stad lêeg en de verlaten pleinen.

Gibraltar.

Rijden de *misses* door de straat op fiere
 Genetten en met hagelwitte fronten -
 Bewegen roode Britten zich langs bonten
 Puien-rij, druk van borden en papieren
 Reclames, daar elk huis een *store* is, ie're
 Verdieping 'n *office*, daar het van den pronten
 Soldaatstap klankt, en 't wachtwoord klinkt als ronde
 De wacht lost en een poort knarst op scharniere -
 Daar 't zuidlijk lui'ren met één slag geweken
 Is voor noordlijke kracht en drokte en orde,
 En de stad dringt, een zon-blauwd Charing-Cross? -
 Vraag 't als 't kanonschot rolt en neergestreken
 Galm alle volte een kalme vest doet worden -
 Dit is Gibraltar, blaakrende op zijn rots.

Tanger.**I****Avond.**

Abdul Salaam de Hadji holde hijgend,
Zijn handen zwaar met onze reisbagage,
Door meenge smalle en kronklige passage,
Langs soms een Moor; - en wij die 'm volgden, zwijgend
Verwonderd, vonden ons op eenmaal stijgend
Hobblige straat in zon langs, door een rage
Van kraampjes, en steeds stijgende etalage
Van tulbandhoofden, burnoesschouders, nijgend
Op, neer, als golven, naar 't lijf, gaande op treden
Van straat, schokte, op en neer keilde in de wijde
Slobbrende burnoes; - maar wat zweeg ik blijde,
Toen wij, de poort door, 't marktplein opgetreden,
Op heuvellijn voor avondrood aan 't grazen,
De stille muilen zagen met verbazen.

II

Derwischen.

Het is een dans van vanen - 't schrille pijpen
 Tergt - bom bom - sprong sprong - looden voeten slijpen
 Straat - zang lolt - bloed sproeit smoel - zwart-droplend zijpen
 Straaltjes op burnoes 't beest diens handen grijpen
 Bijltjes rinklend ting ting, die schedel strijpen
 Met klopje en snêe.

Een heil'ge: - zie omknijpen
 Zijn knuist knods - heft hem hoog - laat laag neerbonken
 Op schêel hem - weêr! - die splijt: - door berstjes 't rijpe
 Bloed rilt - Allah! Allah! - Krampend omnijpen
 Vingren 't log lood van wie pijn-, wellust-dronken,
 Worstlend met wijzren, 't kust, in knie gezonken
 Krimpt er omheen; - maar opspringt, duizlend, draaiend
 Boven 't hoofd martlaarsbijltje, 't stuk hoofd aaiend
 Met sneden meer, voordansend; - en weer luider
 Schrilt het gepijp, dolt dans, bonkt wild de bui der
 Wagglende beenen, en valt neer bij wijlen
 Lijk dat als lijk nog danste voor een wijle.

Cadiz.

Staat haar krijtwitte en sierlijke façade
Niet gastvrij op het water? zijn de kleuren
Die 't wit en 't groen van haar balkons verfleuren,
Is 't pronktapijt dat afhangt van de estrade
Die om den raadhuistoren loopt - in fade
Goude-appelrand borduursel op azuren
Ruit, geel en bruin, Leeuw en Kasteel, de keur en
Roem van Spaansche standaarden, - een parade
Van stad in zon voor één, een fêest-dag, gauw te
Gaan met dien dag? - Wie aan kwam zeilen over
De blauwe zee en aanstonds zal verlaten
Dit Cadiz, weet het niet, maar zal de flauwte
Van verre erinn'ring vrool'ken met getoover
Van zulk gevlag en vaandling op de straten.

Sevilla.**I****Theater.**

Brand gas in 't zaaltje, geef voor weinig centen
Stoeltjes en bier, laat het tooneel verbeelden
Pleintjen of woonhuis, straatje of herberg, speel den
Daaglijkschen doen van 't volk daarin, fragmenten
Van kleurige klucht, warme' ernst, - vang op den jenten
Dans van de straat, deunen die nooit verveelden
't Zorgeloos oor, - laat dan voor 't laatst de weelden
Van landsdracht en 's volks kleurige gewenten
Staan op 't theater, nu dat ze in de straten
Schuilgaan in nieuwerwetsch kostuum en negen-
Tiendeeuwsche egaalheid en fatsoenlijk praten -
Dan zal 't tooneel een lachen en een zegen
Voor 't volk zijn dat in blij kortstondig wanen
Zichzelf zal zien als hier de Sevillanen.

II**Murillo's Antonio.**

De cel is zwart daar uit klooster-arkaden
Kalm licht geknielde Antonio beschijnt,
Maar smalle schou'rs en bleek hoofd afgepijnd
Van waken zouden, schoon die oogen baden,
Zwart zijn, zoo niet van 't zoete Jezus-kijnd
De rozen voetjes licht gewolk betraden,
Daar groote in reiken, kinder-englen baden
Erin, en 't straalt *zijn* zilverig omlijnd
Voorhoofd, en vingren om in smeekgevouw.
Zoodat er stijgt één blijdschap den heldonkren
Vloer uit, en goud gewolk uit hemelblauw,
Zoekende elkaar in roze' en paarlen flonkren,
In 't kinderlijfjes transparante branden,
En 't menschenhoofd met opgeheven handen

Cordoba.

I

Moskee.

In de moskee daar marmren en porfieren
 Pilaren lanen zijn, en lanen bogen,
 Die bogen dragen, zoodat starende oogen
 Licht zien van ver en licht vanboven zwieren,
 Midde' in dat zuilen-veld, daar Arabieren
 Bogen naar 't Oosten, schuilt, schijnloos, omtogen
 Van muren, kathedraal, en galmt door 't hooge
 Koor zang van wie hun god met wierook vieren.
 En wie 't geluid volgend daar komt, verwondert
 Zich dat zóo trotsche kerk in moorschen tempel
 Verloren staat, een klein en afgezonderd
 Huisje in een steenen woud, - maar op den drempel
 Van 't koor voelt hij dat zóo 't spaansch-christlijk heden
 Verloren leeft in 't woud van 't moorsch verleden.

II

Oude Stad.

De maan schijnt in de diepe stegen, door de
Poortjes op pleintjes waar als op portalen
Donkerder trap op mondt, langs hoge tralen
Voor een breed raam, en donkert nog de boorde
Van een diep venster. Wie zijn voetstap hoorde
Weerklinken en zijn schim in manestralen
Zag glijden moest wel wanen dat zijn dwalen
Was door de gangen van oud klooster, voor de
Stralen van maan en starren open, zonder
Bedaking, en van menschestappen eenzaam -
En droomend voortgaand leek het hem groot wonder,
Als hij licht zag voor venster, en gemeenzaam
Gelach en praat hoorde, en zijn stap versnelde
Hij en zag om of hem geen stap verzelde.

Toledo.

De Taag sproeit zilver: de afgronddiepe kloof
Bewaakt vanhoog de klare en staatge maan -
En zwarte en glinstrige bergwanden staan
Stakkelig en steil, en uit hen als een roof-
Stad rijst Toledo. 't Schuim brult d'echo doof
Om molenhuisjes in de diepte - er gaan
Glimmingen langs hun daakjes - roerge baan
Vaal water streept smalle en lichtgele schoof
Lamplicht uit raampje. En rots met rots vereent
Brug daar de mensch vloer voor uit rots sneed, boog
Bouwde als een kerk. Ik, daarop staand, vernam
Nachtstille en stroomdreun, zilveren nacht omhoog,
Zwarte in de diepte, en soms, 't scherp oor geleend,
Murmlen dat van de stad daarachter kwam.

Madrid.**I****Puerta del Sol.**

Puerta del Sol, waarin de zon van boven
Blaakt en een stralenkrans van straten spreiden,
Wat draait en draaft en blinkt het om uw wijden
Vijver en zijn fontijn, in de open hoven
Van elk verguld café, en voorgeschoven
Trottoir-vloer! Hoe zwart lak en spangen rijden-
Ná 't glanzende gespan, en 't kleurge zijden
Hoofddoek-gewemel in uw heeten oven
Branden doen Madrileñas! Hoe het venten
Tiert van uw bladen, de uniformen rooden,
't Gesprek verfiert nu sprake is van een dooden
Gen'raal, en 't ruzietje met Marokkanen
Blaakt tot een krijg in 't brein dier Kastiljanen,
Dronken van zon, veel koffie, weinig centen.

II**Manzanares.**

Bleekblauwe herfst doet tusschen gele boomen
Het witte waschgoed op de lijnen blauwen,
Daar Manzanares' golfjes zich vergauwen
In breeder bedding smal gegeul en stroomen
Luider nu regen viel. Hellende zoomen
Heuveln den stroom, voorgrond bebouwd, en flauwen
Blauw aan de kim; - en op haar neder schouwen
Landweg en dorpig stadseind. Vroolijk komen
En gaan voerlui en boeren met beladen
Ezels, zweepklappende, op een sukkeldrafje,
Of staan voor 'n herberg met luidruchtig joelen: -
Dit 's 't eind Madrid. Ik, langs zijn slijkge paden,
Ga me in dit vriendlijk, vroolijk achterafje
Weer de oude jeugd en de oude blijdschap voelen

Klare dagen.

Reiziger.

Kalmte toch, kalmte, want ik ben een wezen,
Van, uit den diepen stoel van mijn gepeizen,
Langzaam oprijzen, lachend oordeel wijzen,
Met kalm gebaar, en een inzichtlijk wezen.

Kalmte, - ook in volten wil ik eenzaam wezen
In mijne stilte, en 'k zal het leven prijzen,
Als die in eerste-klas-fauteuilen reizen,
En 't vreemde ziend, soms in zichzelf lezen.

Als die een bloem draagt in zijn blijde handen,
Zonder de geur van die hij niet kan leven,
En met gebogen armen haar op pleinen

't Gedrang door draagt, ben ik, - en 'k wil niet van den
Drang die maar drijft, dat mijn ziel zelf gaat beven,
Mijn bloem van ziel, die nu zoo blij staat deinen.

Granaatboomen.

Aan Jan Eduard Karsen.

Twee schoonste zaken, zei hij, zijn het sierlijk
 Bewegen van een vrouw, en appelbloesem.
 Deze houdt hangend langs den boog der boezem
Den arm, en hand die 't kleed houdt met een schierlijk

Onmerkbaar polsgebaar, en zoet-manierlijk
 Deint het zoet lijf; - d'andre kluwt als geroezem
 Van bijen om één twijg, of als 't gekroesem,
't Vloeige, om een bruigomspijp - vergeef 't potsierlijk

Beeld, maar 't zeit wél hoe innig, dartel, kleurig.
Dit zijn twee liefste zaken, die mij fleurig
 Maken het leven. - Maar ik zie uw boomen,

Granaten, hangende in hoogblozend spelen,
In uw teêr loof als in eigen prieelen,
 Appels van liefden en vrouwen van schromen.

Jacques Perk.

Hij was een zwerver, droef te moede om 't doode
Leven, en Schoonheid die zijn oog nooit zag,
En grot en rots doorklonk zijn luid geklag,
Tot Zomer scheen dier Schoonheid blijde bode.

Maar Zomer niet, noch Kupris, noch de bloode
Bronnimf zijn Zij, die in Mathildes lach
Maar schéén te dagen - tot hij leeren mag
Schoonheid in zich, en aardsche wijsheid noode.

Zachte melancholie was heel zijn wezen,
Maar helste blijdschap fonkelde uit zijn tranen;
Totdat zijn ziel, stijgende in zuivre banen,
Als leeuwrik liedren zong in blauwen hoogen.

En 'k heb hem lief dat hij zóó ver bleef wezen
Buiten de menschheid en haar bochtge bogen.

Liefde voor alle ding.

I.

Liefde die meer mij is als alle wezen,
 En die mij eens in éénen mensch deed vinden
 Schoonheid en wijsheid, teêrheid uitgelezen,
 Zoodat ik hem meer dan mijzelf beminde; -

Tot hem te zien altijd mijn zien verblindde
 Voor 't Leven zelf, dat liefgehad wil wezen
 In alle ding, 't gezochtste en 't minst bezinde: -
 Leef nu in mij en maak me als een van dezen.

Want als ik droog ben zijt gij als klaar water
 Over mijn ziel: mijn haat onder uw handen
 Werd zoet en dwaag: mijn oogen, als zij brandden
 Van dofheid, bliest gij helder en gelinde -

En met úw mond ben ik geen ijdele prater -
 Kom dan, die Liefde, kom mijn laatst-geminde.

II.

Liefde voor alle ding: in de ravijnen
Der bergen waait ze: door de schemeringen
Der wouden waar de groene stralen dringen
Op wel, dier spatten 't koel geblaart doet deinen.

De heemlen hebben haar, de heuvelklingen,
Als 't vesper slaat en d' avondstar gaat schijnen;
En zij daalt neer op de verbaasde pleinen
Der menschen die gaan in verwonderingen.

De stad wordt blij van haar: zij die beminden
Eén ding, daaglang, gaan huiswaarts, in hun harten
Vaag die zij nu, maar niet kennende, voelen -

Zij is het Al, het Eén, zij zal mij koelen
Van 't vele en het verstrooiende en het smarten-
Dragend begeer: - in Haar zal ik 't hervinden.

Overtocht.

De golven hebben nu hun loop hernomen,
Den wissen loop naar d' open oceaan: -
Hij die me als knaap zag op het voordek staan
Dier groote boot die hij had meegenomen

In langen zwaai van zijn gewelfde stroomen,
Ontvangt hen ook, en zal ze, als mij toen, aan
Uw strand, Amerika, en halve maan
Van Nieuw-Yorks haven veilig aan doen komen.

Groet dan van mij, mijn blijde golven, 't jeugdig
Nieuw werelddeel, nu 'k zelf als man 't oer-oude
Betreden ga, 't kinds nieuw nog niet vergeten.

Naar beiden toch droeg me even graag ùw vreugdig
Watergeloop, die bode zijt van 't boude
Stroomen der vreugd in mij, zilte profeten.

Europa.

Om van een rots van Afrika te staren
In zee, en zien zoo neevlige verwazing
Als kust van Spanje, en merken met verbazing
Die zilvren zoom achter de blauwe baren, -

En in één droom Europa rond te varen,
't Blauw Hellas langs, langs Erins groene grazing,
En de IJsee door en 's Noors ijzen verglazing,
Daar 't staal dat staroogt met de pool wil paren: -

Zoo met zijn ziel te omvatten als op kaarten
D' oogen doen, 't werelddeel van kust en kapen,
't Gekarteld voorgebergt en 't lang schiereiland,

Maakt me als een reuzenstandbeeld dat de vaarten
Ziet in het inland die daar veilig slapen,
't Beboomde land en 't glinsterende weiland.

Op mijn 'Spaansche reis.'

Verzen die beeld zult zijn van vreemde steden,
En van uw dichter die ze doorging, houdend
Het hart licht, en een liefde die vergoudend
Uit d' oogen scheen, glansde in zijn vleezen leden -

De bladervrachtge Pyrenëen deden
Pronk om van goud en herfstrag, een veroudend
Kleed, en Novemberwind waaide verkoudend
Hun kruin aan, en door kloof en spleet beneden -

Ga nu. Mijn handen reiken in den winter
Met u, maar 'k zal in 't hart den zomer sluiten.
Gij nu, sluit wèl in u zomer van ginter.

De bloemen komen in het voorjaar buiten
Den grond: ons zal met elken nieuwen zomer
Uw beeld doen zijn van dézen zomer droomer.

In memoriam.

W.F.v.H. Jr.

Gestorven te Ambon, Nov. '93.

Wie voer naar Ambon op een zomerzee?
Mijn vriend, vertrekkende met een goudblonde
En ranke vrouw, en 't zoete en rondgemonde
Kindje, dat nog de borst zoog, reisde mee.
Waarom komen van drie nu droeve twee,
Bij winterweêr, over de gramme gronde-
Golven weerom? Die vroolke, die gezonde,
Mijn vriend, bleef ginder liggende beneê
D'aarde van dat warm eiland, daar het lachen
Van zeëbaren spoelt op stillen man,
Daar goudgepunte starren stralend prachen
Op wie niet opstaan meer en blinken kan; -
O lieve twee, kom dan, wij zullen lach en
Blinking weer doen door onzen droom ervan.

Tot het leven.

I.

Wie zal met taaie zinnen U betoogen
 o Leven, U, Uw Zijn, Uw Heerlijkheid?
 Dat Ge Al-in-Een, en Een-in-Al, vermogen
 En oorzaak U-zelf, en geens andren zijt?
 Hebben wij dan Uw licht niet in onze oogen?
 Is met Uw lachen niet ons hart verblijd?
 Is er dan één stip dat met lange togen
 Wij niet slurpen U door ruimte en in tijd? -
 Heb 'k dan maar niet voor 't zelf zijn al mijn dagen
 U puur, met woord, met gebaar die maar zijn
 Uw liedre', Uw daden: - mensch en dingen dragen
 Ze vóór mij prijken, Uw prinslijke Schijn -
 Wat dan langs lijntjes van stellen en vragen
 Bewijzen ze Uw Zijn-Schijn, Schijn-Zijn, Uw Zijn -

II.

Ik ben U-zelf, Leven, één van de velen.
Ik zoek U niet, - waar zou 'k? - maar houd mij blij
Dat Ge, als in ding en dier, óók zijt in mij,
En 'k heb hen lief, omdat 'k met hen moet deelen.
Deelen, maar rijkst in uiting schiept Gij mij:
Een vogel mag een beeldloos liedje kweelen,
Mij, mensch, gaaft Gij het beeld, Uw beeld daarbij,
En 'k beeld het Hoogste in dichterlijke spelen.
Wie U in beelden weêrtebeelden weet
Dien gaaft Gij 't schoonste en hoogste van Uw wezen,
En eenerlei zijn zulken vreugde en leed.
Want beeld komt hun uit beiden opgerezen,
En blijdschap rijst daar Gij ze erkennen deedt
U zelfs geheimste, als op 't gelaat te lezen.

III.

Leven, zij zeggen van het Dichter wezen
Dat het iets grooter en iets bizonders is,
En toch komt niets in géén mensch opgerezen
Of 't is een beeld en een gelijkenis.
Door andren hoor ik Wetenschap geprezen:
Die droomt niet wat maar Schijnt, die leert wat Is.
Maar 't eerste Weten, splitsing van ons Wezen,
Verbééldt gesplitst eeuwge verbintenis.
Zoo zie ik, Leven, en wees Gij mijn Richter,
Niets vreemds in wat elk mensch doet, groot en klein;
En 'k zie geen Dicht als droom en 't Weten lichter;
Maar álles is noodzakelijke Schijn;
En in die Gij zijt, dat 's de ware Dichter,
Maar 'k vat niet hoe Ge in één mensch *niet* zoudt zijn.

IV.

In alle mensen is 't Geloof gebóren,
Leven, dat Gij er zijt, en komen zult,
Zijt in het gaande, en in een onverloren
Beeld zijn zult als de tijden zijn vervuld.
Eens zag de Menschheid U door englenkoren
Verkondigd, kind tot zoen van zonde en schuld,
Om aan een kruis te dragen de óns beschoren
Wraak, bloedend beeld van Deemoed en Geduld.
En nu dat beeld vergaan als alle beelden,
Zien zij nog altijd of geen kim bloedrood -
Blijden die in zich dragen al de weelden
Van U, zagen zij maar 't diepst Wezen bloot -
Want onder al de Beelden die ons deelden
Leeft het Geloof aan U: dat kent geen Dood.

De natuurlijke aarde.

I.

Zij schreeuwden aan alle kanten:

Ge zijt zus, ge zijt zoo -

Ik voelde verward in hun wanten,

En kende mijzelven nòo.

Toen ben ik, ziel, leven in me,

Regelrecht tot ú gegaan.

Gij sloot den uitwendigen zin me -

De inwendige is opengegaan.

Die zag als een oog voor een venster

Mijzelf in een schoone natuur.

Ik zag blij, dat ik, ziende, wenschte er

De geziene te zijn voor een uur.

En ik wás de geziene: ik liep ginder

Den tuin op en neer als hij zelf.

Maar wij dachten niet: wie is nu blinder? -

Elk was anders, maar elk was zichzelf.

En nu bid ik mijn ziel alle dagen,
Dat 'k mezelf niet mag zien, maar zijn.
Want de woorden waar mensen mee plagen
Zijn zijn niet, maar zien, dat is schijn.

II.

Nu ja, ik heb al die jaren
Gebeuzeld, bedachtzaam gepraat;
Om de dingen die buiten me waren
De ziel in me gehaat.

Ik wou filosoof, geleerde,
En vak-mensch zijn:
Ik dacht dat ik dus-doend meer de
Zaken zou zien en minder de schijn.

Maar owaai me, de zaken warden
Vaag om me rond;
Totdat ik hun heldre gestalten
In mij vond.

In me - en toen zag ik naar buiten -
Binnen en buiten was één.
't Is een wonder - 'k mag de oogen sluiten
Of oopen, 't is nu ál een.

In ons is de geboren
Klaarheid, maar als ze in ons is,
Zoeken wij buiten vergeefs de verloren
Donkernis.

En nu spreek ik geen woorden, maar zaken,
Geen zaken maar ziel:
Elk woord is zoo'n niet te verblaken
Vonk, die daar eenmaal viel;

Eenmaal - waar de tijden mysterie
Zijn, vanwaar alles begint; -
Wat geen mensch meer kennen kan, eer hij
't Her-kennend bemint; -

In 't donker, waar alle zielen
Werden tot wat zij zijn:
Lichten, die in de krielen-
de dingen scheiden den schijn.

Brand dan nu, vonken. Ga open,
Ziel van mij -
Ik ben toch maar één uit den hoop en
Wat zegt het, één waan voorbij -

Ik zit in een volte van wanen,
 Een somber volk -
 Gij, sparkel als staartster-vanen -
 Een kroon - een dolk -

Een eeuw-eind - een volk in 't donker -
 Een hemel laag -
 Brand luid, er is in uw flonker
 Een heil - een plaag -

Zie uit - er is rood in de wereld -
 Een lucht van bloed -
 Zie uit - in de wolken dwerelt
 Uw goud - uw gloed.

Want de zielen zijn ongemeten,
 Een mensch-ziel de ziel van een tijd.
 Wie u uitspreekt, laat hij weten
 Dat ge ziel van alle andren zijt; -

Dat de Al-ziel ontslaakt is, - *zijn* leven
 Een stroo op een stroom; -
 Dat zijn aardsche bestaan gaat begeven
 Zijn macht, als een zijn in een droom; -

Dat de vloek van de tijden, de zegen,
 Slaat of druipt, onverwacht
 Op zijn hoofd; - dat hij is de verkregen
 Zondaar en zoen van zijn geslacht.

Dat hij kniele, om zoo laag gebogen
 Te zijn als een mensch kan zijn, -
 En dan staan met tusschen zijn oogen
 De plek, waar de vloekhand schrijn';

Laat hij staan, en dan blij als een ander,
 Uiten wat géén mensch uit: -
 Zijn woorden glijden, een brander
 Gelijk, in een vloot, met sissend gefluit: -

Geen zal ze stuiten - daar stijgen
 De kasteelen van steng en takel -
 Ginds drijft in ontredderd zwijgen
Zijn romp, dat schuine spektakel -

En dan zal geen klacht zijn - zijn wezen
 Keerde vanwaar het kwam: -
 Uit de Al-ziel ontreen,
 De Al-ziel die 't hernam. -

III.

De ziel is van alle dingen
Los, en leeft alleen
In gemeenschap van zielen, die zingen
Rondom haar heen.

Hun stemmen zijn van de Al-ziel
't Hoorbare koor,
Maar de mensch die dien zwaren val viel
Verhardde 't oor.

Dien val, niet van éénen Adam
In zonde, maar van aldoor
Den mensch die de dingen aannam
Voor waar, en hun ziel verloor.

Zij zagen de dingen zielloos,
En zielloos werd hun de mensch:
De wereld mocht niet wielloos
Zijn, zou hij draaien naar wensch;

En elk mensch was een wiel: de machine
Knarste, de pan sleet uit -
Smijt weg: 't is een in-te-voorziene
Zaak: hier is een die sluit.

En daar roest het oud-ijzer - de stapel
Verteert bruin-rood -
Het machinenhuis dreunt - wat maakt m'er?
Voër voor den dood.

Houdt op! ik wil al die wielen
Zien als ze zijn.
Dit zijn lichamen niet, dit zijn zielen,
En de zielen zijn mijn.

De zielen zijn om tot te spreken,
Lijnrecht, oog in oog.
Hoor hier, want mijn ziel zal doen breken
Tranen uit de oogen droog: -

'Tusschen ons heb ik weggeworpen
De materie die doodt.
De vlam van mijn ziel zal slorpen
De nevel, die rond u vlood.

Zie u zelf: gij zijt blinkende geesten,
Onsterfelijk.
Hij liegt die u zegt dat ge beesten
Zijt en verderfelijk.

In de diepten van tijden is heilig
Geboren de menscheziel.
Zie vóór u dat elk haar veilig
Bewaar' als zij in hem viel.

Wij zijn door de donkere tijden
Gezonden, een karavaan,
Om een groote juweel te geleiden
Naar een plaats die we niet verstaan.

Als er een van u is die zal dulden
Dat ze vuil en verloren gaat,
Zullen allen die de eeuwen vulden
Weeroepen over dien smaad.

Als er een van u niet zal blinken
Rondom het behouden kleinood,
Zullen allen er rondheen zinken
En weeroepen over uw dood.

Als er een van u niet kan spreken
Als een ziel tot u roept waar ge zijt,
Zullen allen zich buigen - breken -
Dat een ziel, een ziel is ontwijd.

Maak vrij dan de banden, de wanden,
Die beletten dat 'k tot u ga.
Zielen zijn vlammen die branden
Moeten naar elk en tot één vlam, ja.

Sla uw oogen op. Wat is daar achter?
Belang, wereldschheid? -
Dit is al van de dingen, verachters
Van ziel en onsterfelijkheid.

Ziel is ziel, zooals goud goud is,
Te toetsen en ongeallieerd:
Je proeft ze, zooals zout zout is
Op de tong, ook zonder je 't leert.

Zeg niet: hoe haar kennen? - Ze is Waarheid,
Die niet liegt, die niet lijkt.
Ze is een vuur dat in elk hart klaar leit,
Dat brandt, dat blijkt.

Ga nu uit en zeg elk die 't wil weten:
Ik ben vrij, ik ben ziel.
Laat de wanden nu zien, de keten,
Die mij, vrije, hiel.

“Ik zal spreken tot u als gelijke,
Tot elk, ook tot u.
Ik ben als de vlam, die wel wijke
Voor een koeltjen luw;

Maar als vlam ook die brandt als het harde
Hout er op stort;
En 't water dat blusschen zou, sarde
Alleen, als 't geworpen wordt.

Ik ben vlam, zoo wees gij het: wij beiden
Branden omhoog.
Hun licht zal de wereld leiden,
Alsof er toog

Strooming van zielen 't heelal door,
Naar de Al-ziel heen,
Komend voor eeuwig dien val voor
In de dingen en hun wereldsch geweest.”

IV.

Ik zit in November-misten,
Een eenzaam man, -
Zij streepen in lange risten
Mijn venster an.

Zij zijn de vergane ellenden,
Die zwerven knie-geknikt,
Die 't bukkend hoofd nooit wendden,
Nooit hebben opgeblikt.

Zij steunen d' een den ander,
En wagg'len zónder steun, -
Zij zijn willoos, en drijven elkander,
Zij murmlen, en 't klinkt als gekreun.

Zij komen uit tijden, ouder
Dan mensch doorzocht,
En, moe van den tocht, op den schouder
Van d'een, legt d'ander het hoofd, of hij rusten mocht.

Zij komen uit de allernieuwste,
Waar gezien in den donkeren nacht,
Het roode fornuis nog zijn drieste
Vlammen ontlaait en de vracht

Van rook en roet uit den krater
Op de zwarte fabrieksmuren rijst,
En de schok van machines zijn schater
Door de doodsche gemoederen ijst.

Zij komen en dragen gelaten
Wat ze zelf hebben uitgeschreid -
Zij dragen door onze straten
Onze menschlijkste menschlijkheid:

Het leed dat van d'aard is en eenmaal
Op aarde moet worden verzoend; -
Het bloed en de tranen, het weenmaal
Van 't leven, sterven doend; -

Het deel van de meesten, dat allen
Onzer trefbaar is -
O mijn broeders, wat vervallen
Onze rechten, voor gelijk recht op droefenis.

V.

De gulden ideën leven
Voor zich, zijn lichaamloos:
Zij dalen en stijgen, zweven,
Lichten, luiden altoos.

Triangels en aureolen
Rond cirkelende roos,
En gloënde kogels dolen
Door ruimten mateloos.

En al hun klanken luiden
Vreemd, in een naam
Van vreemd beduiden:
Gelijkheid - saam.

En al de wereld-dingen,
Vol vast verschil,
Voelen vol wonder dwingen
En zonder wil,

Gelijkheid, als een
Herinnering,
Der dingen wals en
Verandering

Door-dansen, -deinen
Van strijdgen geest: -
Eén zin - één schijnen -
Eén rythme meest.

Eén rythme - als sferen-
Gezang gedaald -
Eén schijnen - veëren
Van duif die straalt -

Voor wie, doortogen
Het heiligé oor -
Wier wijd-ope oogen
Zagen het spoor,

Lichtend de beide
Werelden door,
Dat dingen scheide
Van 't geesten-koor.

O wie het vinde,
De dingen zijn
Hem, ziende of blinde,
Eén zijn, één schijn.

Eéne gelijkheid
Ziet wie u voelt,
Hem wien ge blijk zijt
Dat daagt, niet doelt;

Eéne gelijkheid
Die in ons allen
De levensrijkheid
Gelijk doet vallen,

En aller menschen
Verbroedering
Geen simpel wenschen
Of droomending.

Ik wil het tot alle menschen
Zeggen: gelijk zijn wij.
Verbloeien zal, verslensen
De gelijklooze maatschappij.

Zij heeft bij haar heiligheden
De heiligste niet gekend,
De ziel van 't heelal, de beleden
Ziel van den mensch geschend.

De sferen leven niet zonder.
Haar kent de mensche-geest.
O het is groot wonder, wonder,
Dat er zonder h  ar iets is geweest.

Kan de bloem die de ziel van 't bloeien
Niet in zich heeft,
Haar groene spruit ontgroeien? -
En toch heeft d  ze geleefd? -

Is de mensch die in zijn wezen
Geen rede heeft, mensch als wij? -
Wat is dan dit monsterlijk wezen,
De gelijklooze maatschappij? -

Een waanzinnige wereld, bewogen
In een vreemden, waanzinnigen dans,
Die de kosmische stoeten naoogen
Van hun heilige schans, -

Met een innig doch angstig verbazen:
Wat zal dit zijn? -
Is die dronkene daar een verdwazen
Van 't zijn, of een vluchtige schijn? -

O een schijn; de heelal-ziel zal breken
't Glazen gevaart -
De scherven rinkinken - een teeken
Alleen blijft bewaard,

Dat eens in den dans van de zonnen
Een wezen ontsprong,
Dat monsterlijk d'onbegonnen
Rei met zijn sprongen doordrong.

En zij allen tezamen zwieren
Dan weer in gezaligde vaart,
En wij branden geheiligde vieren
Erheen, op een kosmische aard.

VI.

Kom stil; geen poort is waar wij traden:
 Dit paradijs
 Heeft, grond en stammen langs, zijn bladen
 Gespreid, en muursgewijs

Als schermen in elkaar geschoven
 Van levend groen,
 Wijnl Adam en wijnl Eva hoven
 In zijn bebloemd plantsoen;

Onzichtbaar voor van booze Al-geesten
 't Gezichts venijn;
 Omgeven door een ring van beesten,
 Die vriend- en vreed-zaam zijn.

Zie daar: wij lichten 't loom gebladert.
 Kijk: groene en ronde wei.
 Onze oogen, tot het paar genaderd,
 Schichten een eve' op zij.

Haar haren vloeien tot de heupen
Terwijl zij leit;
Haar voetjes zijn, om niet op loopen
Klein, naast elkaar geleid.

Wijl Adam, met rechtopgetrokken
Massieven romp,
Zit, op 't hoog hoofd de korte lokken
Als manen stomp,

Ziend naar weidsch-maangen leeuw, voor beiden
Uitgestrekt,
Leeuwin, die glad en slank, bescheiden
Zijn voeten lekt;

Dan naar den panther die daarginder,
Gevlekt van huid,
Speelt met een lam dat zonder hinder
De muil voelt die zich sluit.

Een kudde rundvee graast wat verder,
Aan waterkant;
Een jonge wolf speelt er voor herder
En schertst met scherpe tand;

Ginds loopt een pauw met plumpe voeten
En pronkstaart rond,
Waar jonge zwijnen driftig wroeten
Naar eikels in den grond;

En op de boomen zitten vogels,
Roof-, zang-, en sier-,
De zachte duif met witte vlogels
Neven de bitse gier: -

In alle velden, alle stroomen,
Wordt twist noch strijd gehoord:
De liefde alleen is hier volkomen,
En wordt door niets gestoord.

Zie in den nacht - de schaduwen verdiepen
Zich in de laan -
Was 't niet of twee ellendgen liepen
Met achter ze aan

Als vlammend zwaard dat in de heemlen
Een rooden gloed
Maakte die 't loover door kwam weemlen
Als bloed, -

Als stervende avond, die uit wonden
Bloedde ter dood, -
Wraak, voor wie - bleek van welke zonden? -
De sterfling vlood.

Zij hadden dien dag in aanschouwen
Alleen, doorleefd.
D'appelen waren gou'en,
De blaren hadden gebeefd,

Het golfje gekruld voor 't waaien
Van 't windje en 't was één feest
Van zwaaien van takken, van aaien
Van vogelestemmen geweest.

Maar 's avonds ging Eva even
Al moede, den hof nog door,
Toen klonk het vleidend neven
Haar oor en zei haar voor:

Eva, Eva, hoe komt het
Dat d' appelen gou'en zijn?
Dat de vogel die zong verstomt, het
Woud ook, en 't windegedein?

Er fonkelde een slang in de takken,
Er blonken appels in 't loof -
Ik ben moe, dacht Eva, en ze brak een
Appel, 'k ben moe, 'k geloof

Dat ik dat gauw zal weten -
(Hij was gulden als gulden rook)
Zij proefde en heeft gegeten,
Toen Adam kwam, die ook.

O weten, bitter weten,
Dat heeft het hun beiden gedaan.
Want, schouwen-in-liefde vergeten,
Wie zal door verlangen verstaan,

Door verlangen nog wel naar een oorzaak,
Die zoo niet kan worden gekend, -
Want de Liefde is van 't leven de Oorzaak,
En Schouwen der kennis end.

Wat doen zij daarbuiten? de steenen
Wonden hun voet.
Zij werken in de aarde: zij weenen
Dat het zoo moet.

Het kinderdragen
Wordt zwaar voor haar.
Die elkaar in schoonheid zagen
Schamen zich voor elkaar.

Caïn doodt Abel -
Het had zijn rede.
De toren van Babel -
Bindt den hemel omhoog aan d' aarde benede.

Elk eerste had zijn tweede.
Alles sloot.
Maar de laatste rede
Was de dood, de Dood.

O wat steigren de geslachten
Naar 't leven.
Uit klare gedachten
Wie zal 't ze geven?

Boven de verdrongen
Aarde ziet Noach
De regenboog pronken,
Een blijde boô, ach

Boven ellende,
Voor wie behouden zijn, -
Maar wélke hand wende
Van de menschen vernieuwde pijn?

Abram ziet Sodom
En Gomorrha rooken,
Sluit met dien bodem
Het onverbroken

Verbond van volken.
Priesters, profeten,
Komen, vertolken,
Volks-ziel, volks-leed en

Weidsche beloften,
Sublime droomen, -
Maar waar ze op stoffen
Is niét gekomen.

Zie hoe hun Heiland,
Al meer, al meer,
Als maanlicht zeilend
Boven een meer,

Een bleek gelaat wordt,
Een lijdend God -
Tot Jezus komt en een haat wordt,
Een hoon, een spot.

Zien we hem hangen,
Den Man van Smarten,
Drijven de wangen,
Bloeden de harten.

Gaten in handen,
Gaten in voeten,
Oogen die branden
En schreien moeten,

En zijn zijde doorstoken
Met een speer -
Heeft d ze de hel gebroken?
Is dit onze Heer?

Zij zeggen: wie op zijn scharnieren
Draait dit kruis,
Vindt daarachter de revieren
Van 't paradijs.

Maar hoor mij nu, hoor mij: het leven
Gaaf men niet in door den dood.
Het leven is niet gegeven
Ter genieting als 't graf zich sloot.

Wij hebben een schoone aarde
Gekregen om blij en wijs
Te leven daarop, te aanvaarden
Háár voor ons paradijs.

En dan zeg ik: er zijn twee zaken
Waar men nooit aan denken zal:
Dat zijn God en de Dood, die maken
En breken ons en 't Al.

De Dood niet: want om te leven
Is 't leven ons geopenbaard.
Zoo leef en 't zij u om 't even
Wat daarná u de Dood verklaart.

En God niet. Want tot de eerste
Oorzaak te willen gaan,
Brengt zeker het allerveerste
Van de liefde die doet verstaan.

VII.

Een donker woud -
Een stille wel -
Daarin geschouwd -
Was ik dat wel?

Mij wil niet laten
Het vreemd vizioen.
Een bleek gelaat en
Een groen plantsoen.

Van woud en hemel
Lag het omloofd,
Van oogen-wemel
Doorblonken 't hoofd.

Oogen, twee donkren
Poelen gelijk -
Wat glom dat flonkren -
Waar nam 't de wijk? -

Wie voert mij weer
Langs de oude straat?
Ik bukte er neer
Naar 't bleek gelaat.

In 't donkre woud,
In stille wel,
Heb ik 't geschouwd -
Was ik dat wel?

Gezang.

De zon, de hemel, de blauwe zee
Doen mij begeeren,
Een zang, zon, hemel en blauwe zee
Gelijk, luid te psalmeeren.

Mijn lijf lijdt pijn, mijn spieren zijn
Verstijfd: alleen zulk zingen
Kan 't bloed in mijn, als gistge wijn,
Weer tot het brein doen springen.

Mij hebben al de dingen pal
Doen staan of bloê bewegen,
Totdat bloedschal, spier-slag en -val
Gezegen en gezwegen.

Want elk ding moest ik zien en zijn
Er zoet zorgvuldig tegen;
En werd ik klein, 'k werd groot in 't klein,
Zooals de menschen plegen.

En doodstil als een ding werd ik,
Mijn hart bewoog geen oogenblik
Harder als andre harten;
Maar nu - mijn lijf lijdt pijn ervan;
'k Schop 't klein geluk, en als een man,
Lijd 'k liever, als 't niet anders kan,
Een leven, groot van smarten.

En zoo, zon, hemel en blauwe zee,
Psalm meer ik mijn begeeren.
Ik trek tot u, gij, trek mij meê,
Gij zult mij leven leeren.
De menschen hebben me alle dag
Geplaagd, verlaagd - 'k zeg hun goêdag,
Die zich van u afkeeren.